

СРПСКИ БИОГРАФСКИ РЕЧНИК

7

Мл—Пан

НОВИ САД
2018

ЛИТЕРАТУРА: Гордана Бабић, *Друшћивени положејај књи-иора у Десјојовини*, у: Моравска школа и њено доба. Научни скуп у Ресави 1968, Београд 1972, 148; Миодраг Пурковић, *Кнез и десјој Сјефан Лазаревић*, Београд 1978, 29.

М. Ивановић

Никола Зојић, војвода, властелин (? — ?), Сребреница, Острвица, пл. Рудник, 1397—1398.

На политичкој сцени појавио се у време распада Српског царства, када је кнез Лазар стварао своју државну област. Уопштени подаци о тим збивањима сачувани су у животопису деспота Стефана Лазаревића који је сачинио Константин Филозоф. Николу Зојића и Новака Белоцрквића у ред својих вазала увео је кнез Лазар. Био је ожењен Видославом, која је била у сродству са породицом кнеза Лазара и кнегиње Милице. О њему нема података све до последње деценије XIV в., када је, после Косовске битке, у време великих немира који су задешили област Лазаревића, почео да се осамостаљује. У повељи кнегиње Милице и њених синова издајој ман. Св. Пантелејмона напомиње се да је војвода Никола са супругом, сродницом Лазаревића, манастиру приложио Цркву Св. Николе у Сребреници (на Руднику) и Сребреницу са свим селима и метосима. Дубровчани су му се на јесен 1397. обратили да посредује код турских власти око регулисања положаја неких трговаца које су Турци злостављали. Чињеница да су се Дубровчани истим поводом обратили и Лазаревићима сведочи о његовом постепеном осамостаљивању и непосредним везама с Османлијама. С обзиром на значај, титулу и положај поседа, вероватно је учествовао у одбрани рудничких тврђава које су током деведесетих година XIV в. нападали војни одреди угарског краља Жигмунда. У жељи да се потпуно осамостали у односу на Лазаревиће и непосредно потчини султану Бајазиту I, учествовао је са још неком српском властелом у завери против кнеза Стефана Лазаревића. У пролеће 1398. завера је откривена, а он је са својом породицом потражио спас у утврђењу Острвица на планини Рудник. Током опсаде, нагодио се са Стефаном Лазаревићем, замонашио са породицом, а кнез му је поштедео живот. О даљој судбини и манастиру у којем је провео последње дане нема сачуваних података.

ИЗВОРИ: В. Јагић, *Константиин Филозоф и његов живој Сјефана Лазаревића десјоја срјској*, ГСУД, XLII, 1895, 266; Константин Филозоф, *Живој десјоја Сјефана Лазаревића*, у: Старе српске биографије XV и XVII века, Београд 1936, 88; Александар Младеновић, *Повеље и писма десјоја Сјефана*, Београд 2007, 295; М. Шуица, *Писмо Дубровчана Николи Зојићу*, ССА, 10, 2011, 123—128;

ЛИТЕРАТУРА: М. Шуица, *Завера власјеле јројив кнеза Сјефана Лазаревића 1398. године*, ИГЛ, 1997, бр. 1—2, 7—25; Марко Шуица, *Немирно доба срјској средњеј века*, Београд 2000, 103—108.

М. Шуица

Никола Јончић (Ђончић, Јунчић), свештеник, правник, учитељ (? — Дубровник, 1473)

Отац Радашин био је сликар и мајстор за израду штитова, а брат Матко Јончић, чувени дубровачки и которски сликар. Живео је с братом у близини фрањевачке цркве на Плаци у Дубровнику. Једно време браћа су боравила и радила у Котору. Помиње се око 1442. као ђакон и опат, ректор Граматикалне школе (*diaconus et abbas, rector scholarum in Catharo*). У XV в. у Граматикалној школи, чија је настава била заснована на *trivium* и *quadrivium*, предавачи су били углавном свештеници, Которани и Дубровчани. У Падови је докторирао канонско право 1461, стекавши титулу *doctor decretorum*. По повратку са студија постављен је 1462. за општинског предавача у Дубровнику, при чему се обавезао да ће у дане празника подучавати канонско право и статут да би „просветлио памет оних који воде управљање државом”. Вероватно је 1466. ишао на ходочашће у Рим, према опоручној жељи и на основу легата Петра Федериковог Гондоле. Саставио је тестамент 10. VI 1465 (отворен је после смрти 8. X 1473), из којег се види да је поседовао богату библиотеку са књигама из области права, теологије, филозофије и књижевности. Међу списима које је завештао изгледа је било и његових дела — списи из канонског права, расправе о браку и проповеди. Умро је од куге.

ЛИТЕРАТУРА: Ристо Ковијанић, Иво Стјепчевић, *Културни живој сјароја Којора (XIV—XVIII вијек)*, Пераст 2003; Нела Лонза, *Дубровачки сјуденни јрава у касном средњем вијеку*, АЗПЗ, 2010, бр. 48, 18—20.

В. Живковић

Никола Кенде (Nicolaus Kende), шабачки бан (? , пре 1473 — ?, после 1512)

Потицао је из угарске племићке породице влашког порекла Кенде од Маломвизе, која је имала поседе у дистрикту Хаџег у Хуњадској жупанији у Трансилванији. На положају бана Шабачке бановине, образоване после угарског освајања Шапца и околине 1476, са Јованом Кишполаком налазио се 1494. Те године ова двојица шабачких банова су као плату за своју службу добили из краљеве благајне 4.000 форинти, по 2.000 у новцу и у каменој соли. Банови у Шабачкој и у другим пограничним бановинама били су одговорни директно краљу, а пракса постављања двојице вршилаца ове функције уведена је реформом одбрамбеног система Угарске 1493. Никола Кенде је дужност бана Шапца још увек обављао 1505, када је забележен међу угарским великодостојницима и племићима који су учествовали на државном сабору. Последњи пут се на положају шабачког бана, са Андријом од Банче, помиње 27. маја 1508, међу државним велико-